

Webpagina's, artikelen en boeken over fraude in het algemeen en Madoff in het bijzonder

Dit is een door Legal Houdini opgesteld overzicht van bronnen over de volgende onderwerpen:

- I. **FRAUDE IN HET ALGEMEEN**
- II. **NEDERLANDSE VASTGOEDFRAUDE**
- III. **MADOFF**

I. FRAUDE IN HET ALGEMEEN

- **Beleggen in gebakken lucht; herkennen, bestrijden en voorkomen van fraude met beleggingsprodukten, Frans Roest en Rogier Stijnen**

De schrijvers van dit boek, werkzaam bij het Openbaar Ministerie (Roest) en bij als stafjurist bij de sector bestuursrecht van de Rechtbank Rotterdam (Stijnen) doen in dit boek een poging om meer inzicht te geven in verschillende vormen van beleggingsfraude. Voor zover mij bekend is dit boek een eerste poging in Nederland om een groot aantal aspecten van de fraude uiteen te zetten. In dat opzicht is het boek een mooi uitgangspunt voor een verdere zoektocht, vooral ook omdat het vele verwijzingen bevat naar verder te raadplegen bronnen. Bovendien is het boek voor een jurist die niet erg thuis is in de strafrechtelijke en bestuursrechtelijke leerstukken rondom fraude (zoals ik) een mooi handboek.

Hoofdstuk 1 is veruit daarbij het meest omvattende hoofdstuk van het boek en is bedoeld om de verschillende vormen van beleggingsfraude te beschrijven. Het Ponzi sceme wordt uitgelegd en een groot aantal voorbeelden van beleggingsfraude in – onder andere - België en Nederland wordt behandeld. Ook het grootste Ponzi sceme tot nog toe, Bernie Madoff wordt beschreven, doch deze beschrijving is, na wat ik er eerder al van heb gelezen – in vooral Amerikaanse literatuur- nogal beperkt en leverde mij weinig nieuwe inzichten op (anders dan dat de persoonlijkheidskenmerken zoals we ze kennen van Bernie niet erg passen in het normaalbeeld van de fraudeur). Illustratief waren in dit hoofdstuk voor mij vooral: de mogelijke kenmerken van een malafide beleggingsprodukt (voor Nederland ter ontloping van de relevante toezichtvoorschriften wordt gebruik gemaakt van een minimum inleg van Euro 50.000), een malafide bedrijfsvoering, en door zwendelaars gehanteerde technieken, de kenmerken van de persoon van de fraudeur (persoonlijkheidsstoornissen, antisociale of psychopathie; zelfoverschatting en het afwentelen van de verantwoordelijkheid; veel recidivisten) en de gedupeerden van de beleggingsfraude (verwantschap of affinity; ontkenning door slachtoffers). In dit hoofdstuk komt ook een bijzondere (en voor mij volstrekt onbekende) vorm van beleggingsfraude aan de orde, de boilerroom-zwendel (waarbij via telefoon mensen aangespoord worden om nepeffecten te kopen, zie ook daarover ook op de site van de AFM <http://consument.afm.nl/consumenten/risico/boilerrooms.aspx>). Ik leerde ook het begrip suckerlist, een lijst van slachtoffers van de ene boilerroom-zwendel die gebruikt wordt door de volgende om klanten te benaderen.

Hoofdstuk 1 sluit af met een specifiek deel over de wijze van aanpak van pyramidespelen in Nederland. Civielrechtelijk en bestuursrechtelijk is aanpak mogelijk met behulp van de Colportagewet en de Wet handhaving consumentenbescherming en de wet oneerlijke handelspraktijken (zie p. 227 e.v. het begrip pyramidesysteem is in de wet opgenomen). Strafrechtelijke aanpak kan, zo bleek me, met behulp van de Wet op de kansspelen.

Hoofdstuk 2 en 3 van het boek gaan respectievelijk of de bestuursrechtelijke aanpak van fraude en de strafrechtelijke aanpak van beleggingsfraude in het algemeen. In hoofdstuk 4 komen een aantal restonderwerpen aan de orde. Daarin komt aan de orde hoe de verhouding is tussen de verschillende regels met betrekking tot schadeloosstelling in het strafproces (art. 51 a Sv, verschrikkelijk Germanisme overigens), de civielrechtelijke regels van de schadevergoeding, de maatregel tot wedergoedmaking (art. 8 sub e WED) en de ontnemingsmaatregel (art. 36^e SR). Vooral de verhouding tussen deze laatste en de positie van de benadeelden boeide me. De ontnemingsmaatregel heeft niet alleen een subsidiair karakter ten opzichte van de schade van de benadeelde maar de benadeelde kan ook bij de staat die de ontnemingsmaatregel met succes heeft geëffectueerd bij de staat opkomen voor zijn schade (p. 466).

Interessant in dit hoofdstuk zijn ook de weergave door de auteurs van de stand van zaken over de zorgplicht van de banken (p. 443 e.v.) en de bespiegelingen over de noodzaak tot betere opleiding van de consumenten (p. 470 e.v.).

Tot slot een kritische noot: Op p. 426 komt de positie van de curator aan de orde. Wat me daarbij zorgen baart, is dat lijkt dat de auteurs kennelijk weinig kaas hebben gegeten van het faillissementsrecht. Het begrip boedelschuld wordt door hen gebruikt om de faillissementsschulden te beschrijven. Hieruit blijkt nog eens in wat voor gescheiden werelden (zelfs) de Nederlands rechtelijk gestudeerden juristen leven. Dat was mij (als faillissementsjurist) ook al gebleken bij lezing van het boek waarin vele voor mij onbekende delen van het recht aan de orde komen.

II. NEDERLANDSE VASTGOEDFRAUDE

In November 2007 wordt Nederland opgeschrikt door een grote inval van de Nederlandse justitie bij een aantal personen uit de vastgoedwereld. Het betreft een strafrechtelijk onderzoek naar een fraudenetwerk aan de top van het Nederlandse bedrijfsleven. (Ex) Topmannen van Bouwfonds, het Pensioenfonds van Philips, zouden betrokken zijn. Een aantal vindplaatsen:

- **De Vastgoedfraude, Miljoenezwendel aan de top van het Nederlandse bedrijfsleven door Vasco van der Boon en Gerben van der Marel**

In dit in 2009 uitgekomen boek beschrijven de schrijvers (beide werkzaam voor het Financieel Dagblad) de resultaten van hun onderzoek. Het boek loopt vooruit op de strafrechtelijke procedures die nog volgen. Het boek schets de duisterende kant van de Nederlandse onroerend goed wereld. Met behulp van (al dan niet achteraf) allerlei vormen van beloning zouden projecten tegen kunstmatig hoge prijzen zijn gerealiseerd. De extra kosten werden als "smeergeld" gebruikt. Het indien van fictieve nota's voor niet gedane werkzaamheden lijkt gebruik te zijn. Uit het boek blijkt ook dat de controle middelen ontbraken. De fraudeurs konden in de organisatie waar ze werkzaam waren hun gang gaan.

Alles voor geld. Is er nog goed nieuws: Misschien, het bankwezen blijft nu eens redelijk buiten schot. Geen boek om vrolijk van te worden, wel goed te lezen om eens te kijken wat er allemaal fout ging bij de projectontwikkeling. Er zullen nog vele procedures volgen.

- **Financieel Dagblad**

De schrijver van het boek de Vastgoedfraude houden een dossier bij en een weblog over het vervolg van de Vastgoedfraude.

Dossier: <http://www.fd.nl/nieuws/dossiers/4672021/13546272/>

Weblog: <http://blogs.fd.nl/vastgoedfraude/>

III. MADOFF

- **Financial Times**
<http://www.ft.com/indepth/madoff-scandal>
- **Wall Street Journal**
<http://online.wsj.com/public/page/bernard-madoff.html>
- **New York Times**
http://topics.nytimes.com/top/reference/timestopics/people/m/bernard_l_madoff/index.html?scp=1-spot&sq=madoff&st=cse
- **SEC**
Het SEC rapport over haar eigen functioneren bij Madoff
<http://www.sec.gov/news/studies/2009/oig-509.pdf>

Een ontluisterend onderzoek naar het falen van de SEC. Dit rapport naar aanleiding van het onderzoek van het Office of Investigations van de US Securities and Exchange Commission van september 2009 wordt uitgebreid verslag gedaan van het falen van de SEC bij de Madoof fraude. Over de tijdsperiode 1992 – 2008 is de SEC vele malen geattendeerd door derden op de mogelijkheid dat er iets vreemd aan de hand was bij Madoff maar het onderzoek dat door de SEC werd gedaan was steeds onvoldoende. Zo waren er een zestal onderbouwde klachten en verschenen er in 2001 een tweetal publicaties (in Barrons – door Ervin Arvelund zie <http://online.barrons.com/article/SB989019667829349012.html> - en MARHedge) waarin kritische vragen werden gesteld. Er is geen bewijs gevonden van bewust handelen van de SEC om Madoff uit de wind te houden (ook niet bij Eric Swanson, voormalig SEC medewerker en enige tijd de vriend van Shana Madoff een nicht van Madoff die ook bij hem werkte) of te bevoordelen, het gaat uitsluitend om incompetentie en/of het doen van onvoldoende diepgravend onderzoek. In 1992 dacht de SEC al aan een Ponzi sceme. Een feeder fund van Madoff (Avellino en Bienes) werd opgerold. maar de SEC liet het daar bij en deed geen verder onderzoek terwijl als ze dat wel had gedaan, de fraude toen al ontdekt zou zijn. In 2000, 2001 en 2005 maakte de heer Markopolos de SEC uitgebreid attent op een aantal red flags, Markopolos suggereerde een Ponzi sceme maar de SEC ondernam onvoldoende actie op de klachten van Markopolos. In 2004 maakte een geregistreerd hedge fund de SEC attent op de mogelijke problemen bij Madoff maar het onderzoek werd te vroeg gestaakt. In 2005 werd een onderzoek gestart, een aantal red flags werden opgemerkt, maar ook dit onderzoek werd gestaakt voordat de onderste steen boven was. Dit falen van de SEC is eens te meer wrang nu blijkt dat Madoff zelf regelmatig bij zijn investeerders refereerde aan de onderzoeken en stelde dat de SEC hem onderzocht had en niets had gevonden. Onthutsend is – achteraf gezien - vooral het gebrek aan kennis bij de betrokkenen, het feit dat men niet bij onafhankelijke derden (zoals DTC waar de transacties die Madoff claimde te hebben verricht geboekt zouden moeten zijn, maar omdat deze nimmer plaatsvonden, niet aanwezig waren) de stellingen van Madoff controleerden. De Inspector General KotZ beschrijft het in zijn conclusie aldus: “there were systemic breakdowns in the manner in which SEC conducted its examinations and investigations”. Kortom, niet alleen bij Madoff maar ook bij andere onderzoeken speelt dit probleem.

Er is ook goed nieuws: het falen is tenminste openbaar gemaakt.

- **Et surtout n'en parlez à personne, Romain Gubert en Emmanuel Saint Martin, 2009**
Au Coeur du gang Madoff is de subtitel van dit boek en als zo vaak geeft dat op juiste wijze weer wat dit boek is, en inkijkje in de Madoff adepten. De auteurs werkzaam voor respectievelijk het Franse tijdschrift Le Point en de Franse nieuwszender France 24. Dit boek geeft een kijkje in de keuken van de slachtoffers van Madoff. De auteurs baseren zich op de verschenen nieuwsartikelen en op een groot aantal interviews die zij met betrokkenen hielden. Een aantal van de slachtoffers komen zelf aan het woord. De Franse connecties van Madoff komen uitgebreid aan de orde. Het boek geeft verder informatie over Luxalpha, het Luxemburgse feederfonds en Thierry de la Villehuchet, de baas van Access die na de ontdekking van de fraude zelfmoord pleegde. De echte reden van de fraude wordt niet verklaard. Weliswaar geeft een psycholoog een typering van Madoff : le pervers narcissique maar dat is niet gebaseerd op onderzoek van Madoff zelf dus de waarheidsgetrouwheid daarvan is minst genomen twijfelachtig. Als vakantielectuur voor de franslezende onder ons wel aan te raden.
- **Madoff with the Money, Jerry Oppenheimer, 2009**
Indien je houdt van roddel en achterklap over Madoff, dan is dit een goed boek voor je. Veel verhalen over de misstanden binnen de Madoff clan. Ik vond het een weinig geslaagd boek. Het geeft weinig inzicht en achtergronden. Wel veel anekdotes en citaten van Madoff slachtoffers in de US. Geen aanrader.
- **Madoff, the man who stole \$ 65 billion, Erin Arvedlung, 2009**
Dit in 2009 gepubliceerde boek is geschreven door de journaliste die in 2001 in Barrons – zie <http://online.barrons.com/article/SB989019667829349012.html> - al het artikel publiceerde “Don’t ask, don’t tell: Bernie Madoff is so secretive, he even asks his investors to keep mum” waarin zij toen al vraagtekens plaatste bij het onbegrijpelijke stabiele track record van de investeringen bij Madoff. Dit boek geeft veel achtergrondinformatie. Het beschrijft zowel de bovenwereld van Madoff (zijn reguliere broker dealer business) als ook Ponzi sceme. De journalist besteedt uitgebreid aandacht aan de verschillende bij het Ponzi sceme betrokken partijen en tracht te verklaren waarom het zolang kon duren. Zo wordt uitgelegd op welke wijze Madoff investeerders een rad voor ogen draaide door onjuiste rekeningafschriften te zenden waarop nooit gedane transactie werden vermeld (zie pagina 181 e.v.). De bedenkingen van Markopolos komen ook uitgebreid aan de orde (p. 195 e.v.) Haar beschrijvingen van partijen die (als tussenpersonen) ook veel geld aan het sceme verdienden zijn eveneens verhelderend (zoals bijvoorbeeld p. 242 e.v. Ezra Merkin). Tenslotte beschrijft ze ook de neergang van de Ponzi Sceme (p. 263 e.v.). Een fraai en prettig leesbaar boek dat een mooi overzicht van de Madoff zaak geeft. Ook verschenen onder de naam Too goo to be true: the rise and fall of Bernie Madoff. Zie Amazon http://www.amazon.com/gp/product/1591842875/ref=cm_rdp_product
Ook zij kan echter niet de echte beweegredenen van Bernie Madoff verklaren.
- **Madoff, Miljardenfraude van een meesteroplichter, Adam LeBor, 2009**
LeBor is een onderzoeksjournalist voor – onder andere – the Times, the New York Times en The Economist. Hij schreef eerder boeken over Hitler’s Secret Bankers en een biography over Milosevic. Zijn boek vergelijkt de club van Madoff met een sekte. De door Madoff, de geldterrorist, gepleegde fraude noemt hij een affinity fraude, dat wil zeggen een fraude waarbij misbruik wordt gemaakt van het vertrouwen dat een bepaalde

religieuze of ethnische groepering heeft in iemand. Madoff richtte zich daarbij vooral op de Joodse gemeenschap. Madoff speelde het onder meer klaar omdat hij beschouwd werd als een van de meesters van het universum, the Jewish T-Bill. Een mogelijke verklaring voor het gedrag van Madoff is zijn herkomst, zelf een sjtarkers (arme Oost Europese joodse immigranten). Madoff zou de jekkes (de rijke Duitse Joodse emmigranten) bewust als doelwit hebben gekozen. Van de jekkes maakten ooit deel uit de familie Lehman (van Lehman Brothers bank), Astor, Goldman en Gugenheim. Lebor beschrijft de eerste miljoenen via Avellino & Bienes (in 1992 opgerold door de SEC, maar het geld kwam via een omweg weer terug bij Madoff en de SEC faalde in haar toezicht), de uitbouw via Ezra Merkin (een echte jekke) en Noel (in Greenwich, hedge fund country) en Tucker. Ook de connectie met Jeffrey Picower in Palm Beach behandelt LeBor, waarbij hij een kijkje achter de schermen van Palm Beach geeft. LeBor tracht het succes van Madoff te verklaren met en verwijzing naar de madness of crowds, Charles Mackay schreef in 1841 het boek Extraordinary Popular delusions and the madness of crowds waarin hij opmerkt dat mensen collectief dwaas en kuddedieren zijn. Daarbij is sociale druk cruciaal volgens Stephen Greenspan (auteur van Annals of gullibility). Beleggers in Madoff waren bang de boot te missen. LeBor noemt ook een aantal Ponzi scemes in Europa, Jezdimir Vasiljevic in Servie (met steun van Milosevic) en de pyramide spelen Caritas in Roemenie en Xhafferi en Populi in Albanie, De gelijkenis met de Madoff fraude is steeds treffend. Het boek bevat voorts de nodige gegevens over wat er in de loop van 2009 allemaal boven water kwam over Madoff en zijn handlangers DiPascali, die in augustus 2009 schuld bekende. Verder worden een aantal rechtszaken aangestipt. Een mooie aanvulling op het boek van Arvedlung. In het engels is de titel van het boek How Amerika fell for Bernard Madoff's \$ 65 billion investment scam, zie www.adamlebor.com.

- **Madoff: A Riot of Red flags, Greg N. Gregoriou and Francois-Serge Lhabitant**
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1335639
Dit al op 31 december 2008 gepubliceerde artikel behandelt de waarschuwingen die er bestonden rondom Madoff. De schrijvers behandelen de strategy die Madoff beweerde uit te voeren maar nooit deed, te weten Split –strike conversion strategy, het kopen van aandelen, het kopen van of the money puts en het verkopen van out of the money calls op die aandelen (ook wel Collar genoemd). Het track record dat de fondsen van Madoff claimed was ten opzichte van de historische gegevens van de echte markt onmogelijk. Andere waarschuwingen waren er op het operationele vlak, zoals het feit dat de dienstverleners bij Madoff niet gescheiden waren, de obscure accountant, de ongebruikelijke fee structuur, de zware betrokkenheid van zijn familie, het feit dat zijn naam niet genoemd werd, het gebrek aan personeel en de gebrekkige registratie bij de SEC, de extreme geheimzinnigheid de papieren tickets en de tegenstrijdigheid van belangen. Ook de investerings kant bevatte waarschuwingssignalen, de black box strategy, de incoherent filings, de omvang van de markt (zoveel handel was er helemaal niet) en de diverse waarschuwingen van onafhankelijk derden. Bovendien de banken weigerden zaken te doen met Madoff.
- **Bernard Madoff and the Sole Auditor Red Flag, Ross D. Fuerman**
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1434097
Fuerman verstrekt op basis van historisch onderzoek naar de kwaliteit van accountants een theoretische basis voor de veronderstelling dat een alleen handelende accountant een risicofactor is die gecontroleerd moet worden door een andere accountant en dat

deze laatste niet simpel mag veronderstellen dat de single accountant zijn werk goed heeft gedaan.

- **Mr. Madoff's Amazing Returns: An Analysis of the Split-Strike Conversion Strategy, Carole Bernard en Phelim Boyle**
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1371320
Deze twee auteurs komen op basis van historische data tot de conclusie dat de rendementen die Madoff beloofde te maken, helemaal niet konden worden gemaakt. Voor mij een te technisch verhaal maar het onderschrijft wel wat Markopolis ook al eerder concludeerde, wat Madoff zei te doen kon niet waar zijn. Of zoals een oude wijsheid zegt: als het te mooi is om waar te zijn dan is dat het ook.
- **The Madoff Scandal, Market Regulatory Failure and the Business Education of Lawyers, Robert J. Rhee**
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1407922
In dit artikel legt Robert Rhee, associate professor of law aan de University of Maryland School of law uit waarom rechten universiteiten een beetje meer business moeten onderwijzen en een beetje minder recht. Het Madoff schandaal is een zeer goed onderbouwd bewijs van het feit dat incompetentie van juristen bijdraagt aan het totale falen van het toezicht op de markt. Ik ben het zonder meer met hem eens dat juristen niet alleen het recht moeten kennen maar ook enig idee van hoe het nu werkelijk gaat in de maatschappij.
- **The Madoff Identity: a new operational due diligence paradigm in a Post-Madoff world by Corgentum Consulting LLC**
<http://www.corgentum.com/research-madoffidentity.html>
Het Madoff schandaal bevestigt de noodzaak voor deugdelijk due diligence onderzoek voordat een investering wordt gedaan. Ook na de investering zal de vraag rijzen naar informatie (hoeveel en hoe frequent).
- **Finding Bernie Madoff: Detecting Fraud by Investment Managers Stephen G. Dimmock and William C. Gerken**
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1471631
In dit onderzoek, de auteurs onderzoeken de mogelijkheden om fraude te voorspellen, Zij concluderen het bestaan van de volgende indicatoren:
 1. zogenaamde soft dollar brokerage arrangements, die de investment manager een afgeleide vergoeding geven
 2. de afwezigheid van onafhankelijke bewaarders
 3. bestaande intragroup verhoudingen
 4. geschiedenis van juridische en regulatory vergrijpen
- **Preventing Madoff-style Ponzi enabled by Jewish Reputation, Incompetent Regulators and Auditors, H.D. Vinod**
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1320069
Vinod dring aan op hervormingen; meer disclosure, het scheiden van adviesfunctie en bewaarfuncties. Hij wijst verder op het sole auditor problem en op de onbekwaamheid van het management van financiële instellingen.
- **The SEC and the Madoff Scandal: Three Narratives in Search of a Story, Donald C. Langevoort**

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1475433

Langevoort probeert uit te leggen waarom de SEC er niet in slaagde om de Madoff fraude te ontdekken. Hij verwijst naar Michael Lewis and David Einhorn (in NYT op January 3, 2009, [the end of the Financial World as we know it](#)) die beweren dat dit ene gevolg is van inherente corruptie van de SEC omdat medewerkers van de SEC gedreven zouden worden door de wens om uiteindelijk bij wall street werkzaam te zijn zodat ze er wel voor waken wall street tegen zich in het harnas te jagen. Hij verwijst vervolgens naar Markopolos die [in zijn getuigenis](#) voor US Congress bewerde dat de SEC eenvoudigweg incompetent is en het [rapport](#) van Inspector General Kotz, die in detail uitlegt hoe maar niet waarom de SEC de fraude miste. Langevoort meent dat Lewis en Einhorn waarschijnlijk ongelijk hebben eenvoudigweg omdat het zijn van een strenge toezichthouder meer respect afdwingt (en mogelijk zelfs een baan). Hij veronderstelt wel dat de focus van SEC meer zit bij het succesvol afhandelen van zaken dan het doen van grote (maar ook risicovolle zaken). Een uitgebreid onderzoek van Madoof was gewoon te kostbaar en – gelet op de bijzonder positie van Madoff – te risicovol. Ook hij menet dat de financiële kennis van de SEC moet verbeteren en minder alleen aan de juristen moet worden overgelaten. Overigens begrijpt hij, vanwege de wat hij noemt beperkte interpersoonlijke skills van Markopolos, dat de SEC Markopolos passeerde omdat deze mogelijk gewoon een persoonlijke vete met Madoff uit wilde vechten. Langevoort meent dat de beperkte middelen van de SEC met de focus op retail investors een politieke keuze zijn omdat de professionele belegger nu eenmaal minder bescherming nodig heeft.